

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljatve je pošiljati franco. Reklamacije so proste pošiljane. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvu Ljubljana

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po ceniku od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Ideja samoizobrazbe.

Povejmo si odkrito, da smo se — učitelji — prepogosto pustili varati od lepih fraz. Zadnji dogodki nas zopet enkrat potrajajo v spoznanju te grenke resnice. Učiteljsko ne šteje več kot tedaj, ko ga je vsakdo lahko smatral za — quantitate negligible. Tritisoe ljudi ne upoštevajo tako, kot bi bilo prav, tritisoe ljudi merijo z merili predvojnega dobe, z merili iz onih dni, ko smo bili najgloblje na dne.

Ko to ugotovljamo, si moramo povedati resnico — kakorkoli je neprijetna — da nas pri vsem zapostavljanju gledajo kot polinteligente, kot ljudi, katerih izobrazba je skrajno nedostopna, pa bodisi tudi zgolj v strokovnem pogledu. Tudi v strokovnem! Preštejte vse očitke diletantizma, nezrelosti in česa še vsega nasproti onim, ki hočejo spraviti naše šolstvo višje, pa boste videli, koliko zmožnosti nam pripisujejo!

Ali so očitki o naši polizobrazbi utemeljeni? V nobenem stanu ni popolnih ljudi in tudi v našem ne. Tudi na znanje, ki je le siva teorija, ne damo ničesar; taki heretiki smo in ostanemo. Vendar se stan, čigar glasilo izhaja že 68 let, čigar strokovno glasilo živi pol stoletja, še ni tako zanemarljivo, da bi njegove pripadnike uvrščali med polizobrazence in da bi z njimi postopali kot s polizobrazenci.

Od prvega začetka učiteljskega stanu so se naši predhodniki zavedali, da je izobrazba, ki so nam jo uradno dovolili, nezadostna in preozka. Kdor je bedel nad nami, je gledal, da nam je zaprl obzorje. Dobro je vedel, da je ozkoobzorni človek najboljši hlapček in da ga je najlaže mogoče izrabljati. Od prvega začetka našega stanu pa vidimo, da so se naši najboljši duhovi borili za to, da si učiteljsvo samo pomaga iz duševne bede, da razbije planke, s katerimi so ga hoteli zaplankati. Ideja samoizobrazbe se je rodila takrat, ko so nam predpisali toliko znanja, kolikor ga je bilo treba, da so nam lažje narokovali svojo neomejeno voljo. Kakor rdeča nit se vleče ta ideja skozi dve generaciji učiteljsva. Tudi Cankar jo je videl, ko je govoril po Jermanu, da je vse od Boga, le neumnost ne, in da storimo po njegovi volji, kar storimo proti neumnosti.

O delu učiteljsva za povzdigo lastne izobrazbe pričajo knjižnice, pričajo tečaji, pričajo predavanja, priča podrobno delo v javnosti. Posebno ono delo naše starejše generacije priča, ki je imela pojem naroda v srcu in ne na jeziku, ki je videla narod okrog sebe v preprostem našem kmetu in ki je razumela problem izobrazbe kot vprašanje praktične pomoči slovenskemu ljudstvu pri njegovem gospodarskem in kulturnem napredovanju. Naš stanovski predhodnik je videl v znanju bistvo mimo teorije ter je odklanjal vsako umsko špekuliranje brez prave zveze z življenjem in njegovimi nujnimi dnevnimi potrebami.

Ta prvotna smer samoizobrazbe je, žal, prežgodaž zašla na stranpot. Kakor so smatrali nekdanji taborski rodoljubi za svojo dolžnost, da so se ukvarjali vsi z vsem, s povijanjem sonetov in z razlagami o gnojiilih, tako je tudi učiteljsvo stopilo na tla, ki naj bi pomenjala vsestranost, pa so bila v resnici kaos. Pozna se to v naših knjižnicah, v naših društvih, v učiteljskem javnem delu, vsepovsod, kjer se je učitelj udeleževal. Učitelj je šel po sledovih rodoljubov-univerzalistov in je izgubil smer. Praktičnost učiteljskega dela je tonila v meglo, ki jo opredeljuje nadočitelj v »Hlapcih« tako-le: »Zaupajmo v vesplošni napredek, ki je naravna nujnost in ki se ne ustavi nikjer in nikoli! Z drugo besedo, stan je pozabljal, da so vede danes že tako specializirane, da je vseznalost dokaz samo vsestranske nevednosti, pa da dopravlja dragocen čas brez koristi, kdor se ukvarja z vsem in z vsakršnim.

V zadnjih letih je začela prodirati zavest o tem tudi v naših vrstah. Vseznalost se je izkazala v pravi luči, kot tratenje energij, kot pozna dedščina iz one vaze zagledane, davno premagane rodoljubarske dobe. Pokazalo se je, da s svojim počenjanjem v resnici ne pridemo preko plehkih fraz o napredku, ker je izven človekove moči, da bi si osvojili vsaj del vsega obširnega znanja, ki ga objemajo danes vede. Ideja o samoizobrazbi je spet oživela ter prinaša izčiščenja onih pojmov, ki so jih drugod že izčiščila desetletja. Dokaz oživljenja ideje je pred vsem prizadevanje samoizobrazovalnih krožkov, ki so se razvili med učiteljsvom in ki so skušali prav usmeriti vse delo za kulturni dvig stanu. To delo ima predvsem dve značilni potezi, prvič: proč z onim vseznalostjo, ki samo vara z napihnjenim videzom in ki ne dovede nikamor, in drugič: enotnost v samoizobrazovalno delo, enotnost in intenzivnost!

To je pa mogoče le, ako se snov omeji na ono, kar je najnujnejše, najpotrebnejše. Čuli smo pogosto, da je učiteljsvo najpotrebnejša strokovna izobrazba. Videli pa smo, da so tu in tam najglasnejši zagovorniki takozvane strokovne izobrazbe najtrdovratnejši nasprotniki šolske reforme. Kako je to mogoče? Ali ni tukaj nekaj v neredu? Za strokovno izobrazbo in proti reformi šolstva! To je nasprotje, ki ne more razkri vati večje nesmiselnosti, kajti strokovna izobrazba vendar ne more imeti drugega namena, kot je izboljšanje šole!

Naš poklic in življenje se ne dasta ločiti. Kdor ne pozna življenja, kdor ne razume ustroja družbe, ne more biti dober učitelj. Niti učitelj, kaj šele vzgojitelj! Učiti sicer moremo po suhih predpisih. Kakšni bodo sadovi, je drugo vprašanje. Gotovo je, da smo komaj kaj več kot dninarji, ako delamo le radi predpisov in kakor nam oni določajo. Vsak dan pa lahko ugotovljamo, posebno po mestnih šolah, kako propada prava vzgoja, o kateri imajo starši dnevno manj pojma. In vidimo obenem, kako prazen je ves pouk — pa če je še tako moderno urejen — ako ni gojenec prinesel v učilnico temeljev dobre vzgoje, vzgoje k delavnosti, vestnosti in zmernosti. Ves pouk je ničev, ako ni vzgoja položila trdnih, zdravih temeljev človeka. Tega naš vek ne čuje in se kot Sisif muči, da bi s poukom nadomestil, kar je nenadomestljivo. Z drugo besedo povedano: vidi šola in ne vidi ničesar izven te, ne vidi življenja.

Šola ima svojo funkcijo. Toda glede nje si mora biti na jasnem učitelj, pa naj je le učitelj, ali naj ima tudi še trohico smisla za vzgojo kot tako. Usodna zmeta našega časa je, da se vzgoja identificira s poukom. Ta zmeta učiteljsva nič ne vznemirja, vajeno, kakor je že, vršiti vse ono, kar ima predpisano. Za vzgojo je šola v resnici mrtva; iz slabo vzgojenih otrok ne more napraviti dobrih in dobrih ne more iztrgati iz rok skrbnih staršev. Tako se šola bolj in bolj oddaljuje od življenja in ne rodi tistih sadov, ki bi jih morala. Ako pristejemo k temu še učne neusphe, ki postajajo — kakor pravijo statistike — katastrofalni, potem smo na jasnem, da gremo v krizo, ki je vedno nevarnejša. Vprašujemo se, čemu taka draga ustanova, čemu vse njeno delo. In upravičeno! Priznajmo si: ako za šolo ni takega interesa, kot bi ga bilo želeli, če se učiteljsvo ne upošteva, kakor bi sami pričakovali, potem smo dolžni pogledati resnici v oči, smo dolžni preiskati vzroke takih nerazveseljivih dejstev. Ako pa hočemo to, si moramo poiskati ključ k razumevanju, moramo dognati, kakšno zvezo ima šola z družbo, kaj hoče družba od nje, kakšno delo pričakuje od učiteljsva. Teh vprašanj pa nam ne bo nihče pojasnil kot edino le družboslovje. Tudi naloge šole more določiti in opredeliti edino le družboslovje, studij razmer in po-

treb človeštva, onih slojev, ki jim ni življenja brez šole.

Navedena resnica je tako enostavna, da bolj ne more biti. Toda prav resnico je treba brez počitka ponavljati. Če pogledamo one naše »samoizobrazevalne« krožke, ki so se ukvarjali n. pr. spletarstvom, vemo, da je treba razorati še mnogo ledine. Ideja samoizobrazbe ni v zmedu vseh mogočih in nemogočih predavanj, ampak v jasnem pogledu na razmere v družbi, na tok življenja, na neizogibne potrebe ljudi, med katerimi hoče učiteljsvo delati. Brez tega bomo hodili prej ko slej zavezanih oči mimo stvari, ki jih bomo videli vsi, le mi še ne.

Ne vemo, koliko bo še treba ponavljati, kar je za mnoge med nami vendar tako jasno, da bolj ne more biti. Tristo in petdeset samoizobrazevalnih sestankov se je vršilo v dobrem pol letu med slovenskim učiteljsvstvom. Ali je mogoče, da se tako gibanje vzdrži brez organskih vzrokov? Brez pripravljenosti o potrebi samoizobrazbe? Brez globljih življenjskih razlogov? Četa ljudi, ki so vztrajali, je pokazala, da naš stan brez temeljite, resne samoizobrazbe ne more držati korak s časom, ne more napredovati, ne more obstati v tekmi, ki ga prinaša nagli našnji razvoj. Ako je bila naša uradna ideja obrazba nedostopna že pred desetletji, je toliko šibkejša danes. Česar so se zavedali naši predhodniki že pred pol stoletjem, tega se moramo zavedati tudi danes. Proti ideji samoizobrazbe je klevetnikov. Toda kdor je proti njej, zasluži, da ga krmijo nasprotniki našega stanu s polizobrazencem in da hočejb z njim tudi ravnati kot s polinteligentom. Kdor samoizobrazevalnemu delu med nami nasprotuje, je škodljivec stanu, ker dela proti dvigu učiteljsva, proti njegovim moralnim in gmotnim koristim, proti uveljavljenju v zasebnem in javnem življenju.

Učiteljsvo ima le eno orožje: svoje delo. To delo pa mora vršiti po svoji volji in ne po tujih ukazih. Da bo v svojem delu neodvisno, mora jasno videti in razločno vedeti, kaj hoče. V ta namen pa mora zbrati več znanja, veliko več, kot mu ga odmerjajo njegovi jerobi, tisti, ki želijo imeti v nas polinteligente in še kaj manj. Vprašanje samoizobrazbe je naše največje vprašanje, največje vprašanje posebno našega stanovskega naraščaja, ki ima ves interes, da stan ne leti navzdol, v brezpomembnost in hlapčevsko odvisnost. Nič ni dražjega kot nevednost in ž njo je neločljivo združeno hlapčevanje in izrabljanje. Ideja samoizobrazbe je ideja neodvisnosti in jakosti stanu, je edina pot resničnega napredka, je pogum in bodočnost. Kdor med nami ne more te ideje podpirati, naj je vsaj ne ovira, ako ima sploh še kaj skupnega s stanom, v čigar vrstah se nahaja. To sme učiteljsvo zaradi svojih skupnih koristi zahtevati od njega, ako hoče živeti neodvisno, človeka dostojno življenje, prosto samotnega žiga polizobrazenstva.

Kadrski rok učiteljsva.

Pred sprejetjem zakona o ustrojstvu vojske in mornarice je učiteljsvo odslužilo svojo vojaško obveznost v počitnicah, prekinili mu ni bilo treba službe, ustavljeni mu niso bili službeni prejemki in šteta so mu bila leta, oziroma čas vojaških vežb, odnosno odsluženja roka.

Ker se je z zakonom o ustrojstvu vojske in z zakonom o civilnih in ostalih državnih uslužbencih, oboje iz leta 1923., vse to izpremenilo, je učiteljsvo ponovno na svojih skupščinah zahtevalo, naj se doseže, da bo zopet odslužilo svoj rok v presledkih v velikih počitnicah, da mu ne bo potreba dati ostavke na državno službo po končanem 21 letu starosti ter, da se mu šteje kadrski rok v napredovanje in v pokojnino.

Na vse številne peticije s strani organizacije je dohajal isti odgovor, ki se je vedno skliceval le na zakon.

Citirali so čl. 42. zakona o ustroju vojske, ki pravi: »Služba v stalnem kadru se začne v onem koledarskem letu, ko dovršuje novinec 21. leto življenja, in traja osemnajst mesecev za vse vrste vojske in stroke.« ter na dopolnilo čl. 49., ki pravi pod točko 1.: »Vkljub členu 42. tega zakona se skrajšuje rok službe v stalnem kadru na devet mesecev« in sicer za one, ki imajo gotovo predizobrazbo (med te spada tudi učiteljsvo z maturo), »če opravijo v tem devetmesečnem roku izpit za rezervnega častnika ali če dovrše z uspehom šolo za rezervne častnike.« O preložitvi roka na počitnice niso hoteli oblasti ničesar slišati in so se sklicevale na zakon.

Oprostivte od kadra ni bilo mogoče izposlovati, ker so se oblasti sklicevale na čl. 50. zakona o ustroju vojske, ki pravi: »Služba v stalnem kadru so oproščeni: a) stalno nesposobni; b) začasno nesposobni, če ne postanejo sposobni do dovršenega 25. leta starosti.« nadalje na čl. 51., ki se glasi: »Vojak se odpusti iz stalnega kadra, preden od-

služi rok: a) če postane stalno nesposoben za službo pri vojski; ali b) če postane začasno nesposoben... Stalna in začasna nesposobnost se ugotavlja s strokovno komisijo.« O odpustitvi iz kadra pred odsluženjem roka iz kakih službenih ozirov ni bilo govora, ker se je strogo jemalo v obzir gornja zakonita določila.

Ponovno je pa prosilo učiteljsvo v resolucijah, da bi se mu dale kake ugodnosti, ko se je pričela izvajati določba, da mora vsak učitelj podati ostavko na državno službo, ko dovrši 21. leto starosti, če je sposoben za vojaško službo, a še ni odslužil roka v kadru. Od ministrstva prosvete so izšli odloki, ki so opozarjali na ostavko učiteljev v teh slučajih ter se je prizadetim skratka ustavila plača v takem primeru. Zaman so bile vse vloge, tudi če prizadeti še ni bil pozvan v kadrsko službo, ker so se oblasti sklicevale na čl. 47. zakona o ustrojstvu vojske, ki pravi: »Nihče ne sme biti državni, samoupravni ali občinski uradnik — če ni odslužil v stalnem kadru obveznega roka, razen če je po odredbah tega zakona stalno ali začasno oproščen vojaške obveze. — Za one, ki niso dovršili 21. leta, ne veljajo odredbe tega člena glede opravljanja samostalnih poslov.« Nadalje je prihajal v poštev čl. 48. voj. zakona, ki se glasi: »Novinec, ki dobi kot začasno nesposoben državno službo, pa se do dovršenega 24. leta spozna za sposobnega za vojaško službo, mora odslužiti predpisani rok v stalnem kadru; zaradi tega se mora odpustiti iz državne službe, dokler ne odsluži svojega roka. Izjeme določa le čl. 52. voj. zak., ki deciderano pravi: »Služba v stalnem kadru se sme novincu odložiti le pod sledečimi pogoji: a) rednemu dijaku na prošnjo, da dovrši študije; pod b) in c) le iz družinskih razlogov; pod č) iz sodno kazenskih razlogov.

Drugi izjem oblasti ni hotela priznati in se je striktno držala pri sprejemu v dr-

Izjava.

V smislu sklepa ožjega sosveta poverjeništvu, dne 17. maja 1928 izjavljamo ponovno, da bomo tudi v bodoče objavljali v našem stanovskem glasilu na tkzv. črni deski vse slučaje, ki so v kvar šoli in stanu čim nam bodo javljeni in ugotovljeni.

UJU — POVERJENIŠTVO LJUBLJANA.

zavno službo določil čl. 4. čin. zak., ki se glasi: »Državni uslužbenec ne more postati ad 5. kdor je že dovršil 21. leto starosti, pa še ni odslužil svojega roka pri vojski ali ni vojaške službe oproščen.«

Z ozirom na gornja zakonita določila organizacijam ni bilo mogoče doseči preložitve kadrskega roka na počitnice, prepričati ni bilo mogoče ostavke na državno službo ter prekinitve izplačil službenih prejemkov, najmanj pa, da bi se kadrska leta štela v napredovanje in pokojnino.

Za poslednje so se poleg učiteljsva potezali tudi vsi ostali državni nameščenci, ker so se čutili s tem prikrajšani napram svojim ženskim tovarišicam.

Ob času seje Glavnega odbora UJU v Beogradu sem imel priliko razgovarjati o tem vprašanju z uglednim tovarišem ref. min. prosv. g. Milanom Rabrenovićem, šefom pers. odd. min. prosv., ki mi je obrazložil isto stališče, kakor ga citira »Spravka« v zadnji številki »Učiteljskega Tovariša«, namreč: Vojaška oblast je z ozirom na posredovanje min. prosv. pristala na to, da je odpustila kadrske obveznike v svrhu učiteljske službe in z ozirom na potrebe šole ter jim je dovolila odslužiti kadrski rok v presledkih zaporedno med velikimi počitnicami in na to polagati častniški izpit; prosvetna oblast pa jih je namestila kot državne uradnike-učitelje, jim je nakazala plačo ter jim bo štela ta leta v napredovanje in penzijo. Seveda si pridržuje oblast, da namešča začasno učiteljsvo v teh primerih po svoji volji in potrebah šole in službe.

Dasi je prav zadnji pogoj trd za prizadeje posebno če se jih prej ne vpraša glede prehoda iz kadrske v učiteljsko službo, moramo ugotoviti, da nam gornji slučaj kaže nujno službeno potrebo preureditve kadrskega službovanja za učiteljsvo in je v gornjem slučaju podana tudi utemeljitev upravičenosti zahteve učiteljskih organizacij za preureditev kadrske službe za učiteljsvo, ne samo iz ozirov do učiteljsva, temveč predvsem z ozirom do interesov šole.

Z gornjim slučajem pa je podana tudi nujnost izpremembe tozadevnih določil zakona o ustroju vojske in činovniškega zakona, da dobi gornje stališče in gornji slučaj stabilnost in ne bo kdo pozneje prizadejim oporekal pravice glede službenih let za napredovanje in pokojnino.

Ako dosežemo to, da bo na ta način dana tudi redna možnost vsakemu učitelju se koristiti te ugodnosti za učiteljsvo in bo iz izrednega slučaja postalo to redno pravilo, potem bo velikemu delu učiteljsva ustrezno, ker mu ostanjejo prejemki in službena leta neokrnjeni ter se izpolni organizacijska zahteva učiteljsva.

V druga meritorna razmotrivanja »Ispravke« se ne spuščam, ker sva s tovarišem poverjenikom Andrejem Škuljem podala svojo »Izjavo« glede ostalih vprašanj že v predzadnji številki. Kot uredniku pa mi je dolžnost posebej zavrniti, da bi imel list namen predočevati kako neistinitost, izključen je vsak dvom v kako zlonamernost in je naravnost ironija govoriti napram nam o druzenju verskih in plemenskih sferisti; niti na listu ne moremo pustiti tega odija, ker vsak sum v tem pogledu izpodbija globoka tradicija lista, katero je sedanja depolitizacijska osnova organizacije prav v tem pogledu še bolj poglobila.

Ivan Dimnik,
urednik »Učit. Tov.«

Največja izbira krasnih bluz in otroških oblek
KRIŠTOFIČ — BUČAR, LJUBLJANA, Stari trg.

Damam z dežele je posebno priporočljivo trajno kodranje in vodna ondulacija. Separirani oddelek za specialno barvanje las v vseh niansah, kakor tudi za izvrševanje vseh lasnih del so priporočila

M. Podkrajsek frizer za dame in gospode, Ljubljana
Sv. Petra cesta 12.